

БАТЛАВ:

БОАЖЯ-НЫ ХБОБНУГ-ЫН ДАРГА

/ А.ЭНХБАТ /

ЗӨВШӨӨРЧ, ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮҮРЭГ ХҮЛЭЭСЭН:

ТӨСЛИЙН БАРИЛГЫН АЖИЛ ГҮЙЦЭТГЭГЧ

“ЖИНСИЙН ОРОЙ” ХХК-ИЙН ЗАХИРАЛ

/ М.ГЭРЭЛТ-ОД /

**“ДУЛААНЫ ТАЛ УСЛАЛТЫН СИСТЕМИЙГ СЭРГЭЭН
ЗАСВАРЛАХ, ШИНЭЧЛЭХ” ТӨСЛИЙН БАРИЛГА УГСРАЛТЫН
АЖЛЫН ҮЕИЙН 2023 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

/АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН РЕГИСТРИЙН ДУГААР: 2679663/

ХЯНАСАН:

БОАЖЯ-НЫ ХБОБНУГ-ЫН МЭРГЭЖИЛТЭН

/

/

БОЛОВСРУУЛСАН:

“ЖИНСИЙН ОРОЙ” ХХК-ИЙН

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ АЖИЛТАН

/Э.НАНДИН-ЭРДЭНЭ/

https://eic.mn/eia/eiareport.php?menuitem=1&count=10&page=1&project_type=2&project_aima_g=23&action=more&eiareport_id=7389

УЛААНБААТАР ХОТ

2022 ОН

АГУУЛГА

НЭГ. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	2
1.1. Төслийн нэр	2
1.2. Төслийн зорилго	2
1.3. Төсөл хэрэгжүүлэгчдийн нэр, хаяг	2
1.4. Төслийн байршил	2
1.5. Төслийн төлөвлөлт, хүчин чадал.....	4
ХОЕР. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	10
ГУРАВ. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	14
ДӨРӨВ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ.....	16
ТАВ. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	17
ЗУРГАА. ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	22
ДОЛОО. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ (ХАБЭА-н инженерээр хийгдэх ажил болон төсвийг суулгуулах)	24
НАЙМ. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	26
ЕС. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	28
АРАВ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	30
АРВАН НЭГ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	31
АРВАН ХОЁР. 2023 БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НЭГДСЭН ТӨСӨВ	32
АРВАН ГУРАВ. ДҮГНЭЛТ	32

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1. “Дулааны тал” услалтын системийн төсөл хэрэгжих талбайн байршил	3
Зураг 2. Услалтын системийн ерөнхий төлөвлөгөө	5
Зураг 3. Төвийн тулгуурт бороожуулах машин.....	7
Зураг 4. Малын тоо	13

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжих талбайн эргэлтийн цэгүүдийн координат	3
Хүснэгт 2. Төслийн төлөвлөлт	4
Хүснэгт 3. Услалтын системийн барилга угсралтын үед ашиглах техник, тоног төхөөрөмжүүд	9
Хүснэгт 4. Хүн амын тоо, хүйсийн мэдээлэл /багаар/ 2021 оны жилийн эцсийн байдлаар./12	
Хүснэгт 5. Малын тоо толгой.....	13
Хүснэгт 6. Төслийн барилгын ажлын үед байгаль орчинд үзүүлж болзошгүй нөлөөллийн хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа, эрчим	14

НЭГ. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1. Төслийн нэр

“Дулааны тал услалтын системийг сэргээн засварлах” төслийн барилга угсралтын ажлын үеийн 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (БОМТ-2023)

1.2. Төслийн зорилго

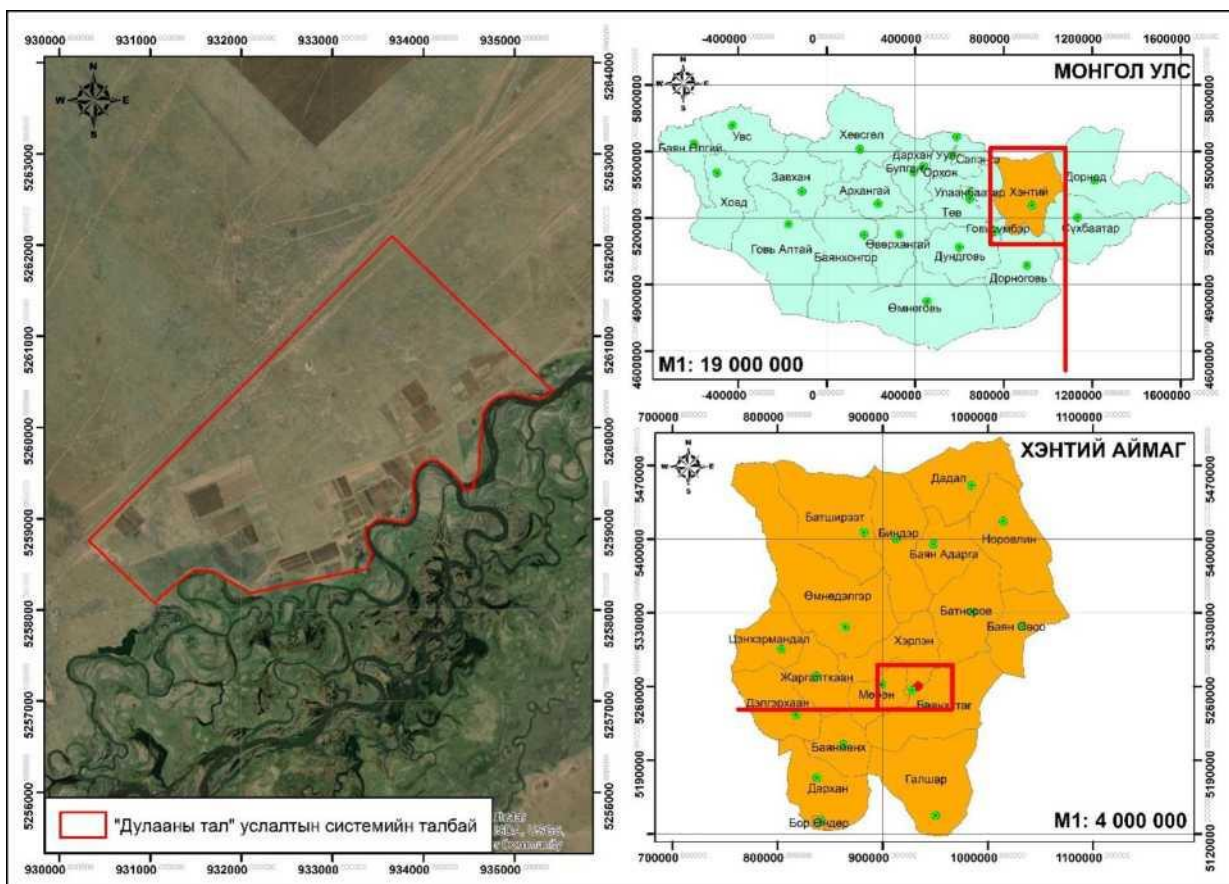
Энэхүү төслийн үндсэн зорилго нь “Дулааны тал” услалтын системийг сэргээн засварлах замаар хүнсний ногооны үйлдвэрлэлийг дэмжих, усалгаатай тариалангийн талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэх, усалгааны дэвшилтэт техник технологийг нэвтрүүлж, нутагшуулах, ногоочид, тариаланчдын чадавхи, орлогыг нэмэгдүүлэх, хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг сайжруулах, шинээр ажлын байр бий болгоход оршино.

1.3. Төсөл хэрэгжүүлэгчдийн нэр, хаяг

Төслийн захиалагч:	Монгол Улсын Хүнс, Хөдөө аж ахуй, Хөнгөн үйлдвэрийн яам (ХХААХҮЯ)
Улсын бүртгэлийн дугаар:	9070003115
Регистрийн дугаар:	9132287
Хаяг:	Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг, 1-р хороо, Энхтайваны өргөн чөлөө, ЗГ-ын 9-р байр
Утас:	452554, 456955
Төсөл хэрэгжүүлэгч:	Хүнсний ногооны үйлдвэрлэл ба усалгаатай хөдөө аж ахуй төсөл
Улсын бүртгэлийн дугаар:	9069001088
Регистрийн дугаар:	6610935
Хаяг:	Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг, 1-р хороо, Хоршоологчдын холбооны байр, 511 тоот
Утас:	99117994
Төслийн санхүүжүүлэгч:	Азийн Хөгжлийн банк (АХБ)
Төслийн барилгын ажил гүйцэтгэгч:	“Жинсийн орой” ХХК
Улсын бүртгэлийн дугаар:	9011195016
Регистрийн дугаар:	2679663
Хаяг:	Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 1-р хороо Гэрэгэ тауэр, 303
Утас:	77110746, 99087173

1.4. Төслийн байршил

“Дулааны талын услалтын систем” төслийн талбай нь Хэнтий аймгийн Хэрлэн сумын нутагт байрлах ба Улаанбаатар хотоос зүүн зүгт 350 орчим км, Хэнтий аймгийн төв Чингис хотоос зүүн зүгт 6 орчим километр зайд, Хэрлэн голоор зааглагдаж урд талаараа Баянхутаг сумтай хил залган оршино. Талбайн хэмжээ нь 700.0 га.

Зураг 1. “Дулааны тал” усалтын системийн төсөл хэрэгжих талбайн байршил

Усалтын системийн талбайн эргэлтийн цэгүүдийн координатыг хүснэгтээр харуулав.

Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжих талбайн эргэлтийн цэгүүдийн координат

Д.Д	Уртраг	Өргөрөг	Д.Д	Уртраг	Өргөрөг
1	110° 44' 39.909" E	47° 22' 5.442" N	22	110° 44' 40.742" E	47° 20' 33.696" N
2	110° 45' 57.876" E	47° 21' 6.208" N	23	110° 44' 35.902" E	47° 20' 23.933" N
3	110° 45' 49.878" E	47° 21' 4.031" N	24	110° 44' 29.914" E	47° 20' 24.536" N
4	110° 45' 36.863" E	47° 21' 6.415" N	25	110° 44' 24.464" E	47° 20' 25.704" N
5	110° 45' 28.497" E	47° 21' 5.828" N	26	110° 44' 20.733" E	47° 20' 25.393" N
6	110° 45' 24.413" E	47° 21' 3.947" N	27	110° 44' 17.785" E	47° 20' 23.888" N
7	110° 45' 20.392" E	47° 21' 0.260" N	28	110° 44' 15.227" E	47° 20' 22.927" N
8	110° 45' 19.316" E	47° 20' 55.917" N	29	110° 44' 14.524" E	47° 20' 20.919" N
9	110° 45' 15.483" E	47° 20' 38.444" N	30	110° 44' 15.045" E	47° 20' 17.306" N
10	110° 45' 13.069" E	47° 20' 36.875" N	31	110° 44' 17.485" E	47° 20' 13.778" N
11	110° 45' 12.741" E	47° 20' 34.090" N	32	110° 44' 17.388" E	47° 20' 13.648" N
12	110° 45' 7.794" E	47° 20' 33.722" N	33	110° 44' 13.806" E	47° 20' 8.409" N
13	110° 45' 6.547" E	47° 20' 36.093" N	34	110° 44' 8.864" E	47° 20' 8.282" N
14	110° 45' 1.153" E	47° 20' 41.081" N	35	110° 43' 12.620" E	47° 20' 2.947" N
15	110° 44' 55.018" E	47° 20' 44.776" N	36	110° 42' 53.684" E	47° 20' 11.683" N
16	110° 44' 51.489" E	47° 20' 45.205" N	37	110° 42' 44.586" E	47° 20' 12.587" N
17	110° 44' 47.485" E	47° 20' 44.504" N	38	110° 42' 44.436" E	47° 20' 12.521" N
18	110° 44' 44.050" E	47° 20' 42.365" N	39	110° 42' 36.460" E	47° 20' 9.285" N
19	110° 44' 42.019" E	47° 20' 39.585" N	40	110° 42' 22.069" E	47° 20' 1.930" N
20	110° 44' 40.933" E	47° 20' 37.501" N	41	110° 41' 50.197" E	47° 20' 25.764" N
21	110° 44' 41.114" E	47° 20' 33.696" N			

1.5. Төслийн төлөвлөлт, хүчин чадал

Энэхүү төсөл нь 2021-2026 он хүртэл 2 үе шаттай хэрэгжинэ. Үүнд:

1. Услалтын системийн барилгын ажил (Услалтын системийн толгойн барилга, усан сангийн барилга байгууламжийг шинэчлэн барих, усалгааны тоног төхөөрөмжийг угсрах, ус татах, дамжуулах хоолойг суурилуулах г.м); 2022-2023 он
2. Услалтын системийг ашиглалтанд хүлээн авч 700 га талбайд үр тариа, төмс, хүнсний ногоог усалгаатай тариалах; 2023-2026 он

Хүснэгт 2. Төслийн төлөвлөлт

д/д	Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Тоо
1	Усны эх булаг		Хэрлэн гол
2	Усалгаанд авах зарцуулга	м ³ /сек	0.360
3	Услах системийн талбай	га	Бороожуулах усалгаатай
	Энгийн усалгаатай		
4	Ус татамжийн барилга, Q=1.50 м ³ /сек	шир	1
5	Тунгаагуур, W=2500 м ³	шир	1
6	Насос станц, Q х Н=480 кВт	шир	1
7	Угаалтын суваг	үм	900
8	Гол хоолой (D500 мм, HDPE)	үм	462
9	Хуваарилах хоолой D400-500 мм, HDPE)	үм	4134
10	Усалгааны хоолой D180-355 мм, HDPE)	үм	7703
11	Бороожуулах машин 75 га 490 м	шир	6
12	Бороожуулах машин 38га 350 м	шир	2
13	Бороожуулах машин 28га 300 м	шир	2
14	Бороожуулах машин 20га 250 м	шир	1
15	Хуваарилах худаг	шир	15
16	Юүлэх худаг	шир	11
17	Гидрант	шир	6
18	Вантузтай худаг	шир	6
19	Ашиглалтын зам	км	12.4
20	Ойн зурвас	км	3
21	Хамгаалалтын торон хашаа	км	14.2

Зураг 2. Услалтын системийн ерөнхий төлөвлөгөө

“Дулааны тал” усалалтын системийн ажлын зураг төсөлд тусгасаны дагуу дараах барилга байгууламжуудыг барихаар төлөвлөж байна. Үүнд:

- Ус авах барилга
- Насос станц
- Усгалтын далд сүлжээ
- Бороожуулах машин зэрэг үндсэн болон туслах барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийг суурилуулахаар ажлын зурагт тусгасан байна.

Ус авах барилга:

Ус авах барилга нь Хэрлэн голоос усалгааны усыг авах зориулалт бүхий ил хийцтэй, эргийн ус татамжийн барилга болно. Ус авах барилга нь эргийн бэхэлгээ, понур, ус халиах босго, тунгаагуур болон аванкамераас бүрдэнэ.

Понур нь ус авах барилгын өмнө байрлах цутгамал төмөр бетон хийцтэй, хэвтээ байрлалтай хавтан бөгөөд ус авах барилгаруу орох усны урсгалыг жигд болгох, голын ёроолын хагшаас (элс шороо) орохоос хамгаалах зориулалттай. Понурын тэмдэгт ус халиах босгоны тэмдэгтээс 0.20 м доор байна. Ус халиах босго нь тус бүрдээ 1.0 м өргөнтэй 3 алслал бүхий өргөн босгот ус халиагуур байна. Ус халиах босгоны тэмдэгт ▼1060.80 м. Энэ нь голын усны түвшин хамгийн бага байх үеийн тэмдэгтээс 0.50 м доор байгаа болно. Голоос авах усны зарцуулгыг тохируулах, өвлийн улиралд бүрэн хааж ус авах барилгыг усгүй байлгах зориулалтаар ус халиах босгыг шандорон хаалттайгаар төлөвлөсөн болно.

Аванкамер нь насос станцийн хэвийн ажиллагааг хангахуйц усны эзлэхүүн болон түвшинг бүрдүүлэх зориулалттай ил хэлбэрийн хашлага хана бүхий байгууламж болно. Аван камерийн нийт урт 7.0 м, төгсгөл хэсэгтээ голын усны түвшин хамгийн бага байх үед аван камерт 1.20 м гүнтэй устай байхаар төслөгдсөн байна. Аван камер нь тус бүрдээ хамар ханаар тусгаарлагдсан 4 секцтэй, хог барих болон загас хамгаалах тортой бөгөөд дээрээ ашиглалтын гүүртэй.

Насос станц:

Насос станц нь Хэрлэн голоос (Ус татамжийн барилгаас) усалгааны усыг D500 мм диаметртай хоолойгоор шахаж услагдах талбайд хүргэнэ. Насос станцын хүчин чадлыг ус авах ба хүргэх газрын өндрийн зөрүү, нэг зэрэг ажиллах бороожуулах машины тоо, усалгаанд авах усны тооцоот зарцуулга, ус дамжуулах шугамын урт, гидравликийн үзүүлэлтэд тулгуурлан тогтоосон болно. Насос станцид ижил төрлийн 4 ш насос суурилагдах бөгөөд бүгд зэрэгцээ ажиллах боломжтой. Нэг насосын бүтээмж 90 л/с, шаардлагат түрэлт 70.0 м байх бөгөөд аль ч брендийн насос сонгогдохоос үл хамаарч энэ үзүүлэлтийг хатуу бармтлана.

Насос станцын барилга нь тэнхлэгээрээ 15x7.5 м хэмжээтэй, төмөр бетон шугаман суурьтай, бетон шалтай сендвичэн барилга байна. Станцын барилгын дотор ажлы насоснуудаас гадна монтажны талбай, операторын өрөө, цахилгааны шит, удирдлагын самбар байрлана.

Услалтын далд сүлжээ:

Услалтын далд сүлжээ нь 180-500 мм хүртэл диаметртай HDPE хуванцар хоолойгоос бүрдэнэ. Далд сүлжээний хоолойн нийт урт 12299 м. Хоолойн уртын дагууд тооцоот зарцуулгаасаа хамаарч хоолойн диаметр өөрчлөгдөх бол хоолойн ханын зузаан өөрчлөгдөхгүй.

Одоогоор услалтын систем дээр газар тариалан эрхэлж байгаа хувь хүн, аж ахуйн нэгжийн усалгааны усны хэрэгцээг хангах зориулалтаар 3 ш усалгааны далд хоолой, 6 ш ус авах гидрантыг төсөлд тусгаж өгсөн болно.

Бороожуулах машин:

Услалтын системд төвийн эргэлттэй нийт 11 ш бороожуулах машин суурилагдана. Үүний зургаа нь 490 м, хоёр нь 350 м, хоёр нь 300 м, нэг 200 м урттай байх бөгөөд бороожуулах усалгаанд хамрагдах нийт талбай 602 га. Бороожуулах машинуудын гуравны хоёр нь нэг зэрэг ажиллах техникийн боломж бүрдсэн бөгөөд энэ үед усалгаанд 360 л/с зарцуулга шаардагдана. Бороожуулах машины усалгаа хийж бүтэн тойрох хугацаа усалгааны нормоосоо хамаарч 3-4 хоног байна.

Усалгааны ажлыг бүрэн механикжуулах, автоматжуулах боломжтой, талбайн тэгшилгээг төдийлэн шаарддаггүй, усалгааг бага нормоор шуурхай зохион байгуулах боломжтой зэргийг харгалзан БНХАУ-н YULIN IRRIGATION компанийн “Center pivot irrigation” машиныг сонгосон. Энэхүү бороожуулах машин нь далд сүлжээн дээрх хөдөлгөөнгүй гидрантаас усаа авч тойргоор явж усалгааг хийдэг бөгөөд дэлхийн олон оронд ижил төрлийн хийц загварууд нь өргөнөөр ашиглагдаж байна.

Зураг 3. Төвийн тулгуурт бороожуулах машин

Бороожуулах машин техникийн үндсэн үзүүлэлт:

• Услах талбай, га	63.5
• Зарцуулга, л/с	65.0 (234 м ³ /ц)
• Бороожуулах машины урт, м	490
• Тэргэнцэр хоорондын зай, м	54.4 м
• Бороожуулах машины төгсгөлд байх даралт, МПа	0.30
• Борооны эрчим, м/мин	0.4

Услалтын далд сүлжээн дээрх барилгууд:

Услалтын системийн хэвийн ажиллагааг хангах зориулалтаар услалтын далд сүлжээн дээр хуваарилах худаг 15 ш , юүлэх худаг 11 ш , вантузтай худаг бш тус тус баригдана.

Хамгаалалтын хашаа:

Услалтын системийн талбайг тойруулан нийт 14.2 км урт торон хашаа баригдана. Торон хашаа 10*10 тортой дээгүүрээ өргөстэй утастай, 12-15 см диаметрэй модон шонтой байна.

Барилга, угсралтын ажил гүйцэтгэлийн өнөөгийн байдал:

Уг услалтын системийн барилга угсралтын ажлыг 2022 оны 7 дугаар сараас эхэлсэн бөгөөд 2022 оны доорх ажилууд хийгдсэн байна. Үүнд:

1. Усалгааны талбайн зааг, бороожуулагч машины солбицолын дагуу тэг тэнхлэгийг газарт буулган, зургийн зохиогч болон сумын засаг дарга нарыг байлцуулан геодезийн мэргэжлийн байгууллага болох “Тод Кад” ХХК-р хэмжилт хийлгэн улаан шугамын акт үйлдэв.
2. Орон нутгийн удирдлага, газрын даамал, ХАА-н мэргэжилтэн болон захиалагчийн инженерийн хамтаар талбайг хүлээн авч танилцан, газар дээрх уулзалт хийв.
1. Хэрлэн сумын газрын даамлаар услалтын системд хамрагдах талбайн кадастрын зургыг гаргуулан ЗДТГ-аас уг зургын дагуу хашаажуулахад татгалзах зүйлгүй гэсэн тодорхойлолт авав.
2. Услалтын системийн ерөнхий төлөвлөгөөний макетийг 1:1500 масштабтаар, ус татамжийн барилга болон насос станцын хэсгийн макетийг 1:200 масштабтаар хийлгэсэн.
3. Ажилчидын кемпийн тохижилтын ажил хийгдэж хог хаягдлын менежментийн хүрээнд ангилдаг хогийн савуудын төслийн талбайд байрлуулан бетон кольцо суурилуулан эко ариун цэврийн байгууламж барьж тохижуулсан.
4. Галын аюулгүй байдал хөдөлмөр хамгааллын багаж хэрэгслүүдийг төслийн талбайд бэлэн байлгаж ажиллав
5. Усалгааны талбайн хамгаалалтын торон хашааны ажил 12 км хийгдсэн .
6. Услалтын системийн зураг төсөлд тусгагдсаны дагуу SDR21PN8 стандартын HDPE хоолойн угсралтын ажил УХ7-УХ 10 шугамын нийт 3 км хийгдсэн.
7. Хуваарилах худгуудын угсралтын ажил 11 худгийн тоноглол угсрах ажил
8. Барилгын ажилд хэрэглэгдэх түр тогыг техникийн нөхцөлийн дагуу авсан.
9. Аванкамер болон угаалтын сувгийн суурийн ажил хөрсний ус их гарсанаас төлөвлөгөөнөөс удаан хугацаа зарцуулсан 5 насосоор соруулж сууриа бэлдсэн.
10. Аванкамер , угаалтын сувгийн барилга угсралтын ажил дууссан байна.

Барилга угсралтын ажлын үед ашиглах техник, тоног төхөөрөмж

Услалтын системийн барилга угсралтын ажлын үед ашиглах машин механизм, техник тоног төхөөрөмжүүдийг Хүснэгт 3-т үзүүлэв. Машин механизмын зогсоолын талбайг төв замтай ойр услалтын системийн талбайн зүүн хойд хэсэгт байрлуулсан.

Хүснэгт 3. Услалтын системийн барилга угсралтын үед ашиглах техник, тоног төхөөрөмжүүд

№	Тоног төхөөрөмжийн нэр	Марк, төрөл	Тоо хэмжээ	Хэмжих нэгж	Хүчин чадал
1	Дугуйт экскаватор	Hyundai R145	1	м ³	0.7
2	Авто кран	Hyundai mighty 5ton	1	тн	5
3	Ачааны машин	портер	1	тн	2
4	Ковш	XCMG	1	м ²	2

1.6. Түүхий эд, туслах материал

1.6.1. Үндсэн үхий эд, туслах материал ралтын үед ашиг

Барилга угсралтын үндсэн материал болох бетон зуурмаг, хэв хашмал зэрэг материалуудыг дотоодын зах зээлээс хангахаар төлөвлөсөн. Харин услалтын системийн үндсэн тоног төхөөрөмжүүд болох бороожуулах машин, гол болон хуваарилах хоолой, усалгааны хоолой бусад туслах материалуудыг Хятад улсаас импортлон ашиглаж байна.

1.6.2. Ус хангамж, хэрэглээ

Барилгын ажлын үед ажиллах нийт ажилчдын унд, ахуйн ус хэрэглээг төслийн талбайтай ойр орших сумын гүний худгаас зөврөөр хангах ба хоногт 1.5 м³ ус хэрэглэнэ.

1.6.3. Цахилгаан эрчим хүчний хангамж

Төсөл хэрэгжих талбай нь сумын төвд байрлах тул Сумын ЗДТГ болон бусад холбогдох байгууллагатай зөвшилцөж, зөвшөөрөл авсны үндсэн дээр батлагдсан техникийн нөхцөлийн дагуу барилгын ажилд ашиглах түр тог авсан.

1.6.4. Дулаан хангамж

Барилгын ажлыг зөвхөн дулааны улиралд явуулах тул дулаан хангамжийн эх үүсвэрт холбогдох шаардлагагүй болно.

1.7. Хог хаягдал

Услалтын системийн барилгын ажлын үед дараах төрлийн хог хаягдал үүснэ. Үүнд:

1. Ахуйн хатуу, шингэн хаягдал
2. Барилгын материалын хаягдал
3. Технологийн хаягдал (Машин механизм, техник тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээнээс гарах хаягдал)

Ажилчдын тооноос хамааран хоногт 15 кг орчим ахуйн хатуу хаягдал, 2-2.5 м³ орчим ахуйн шингэн хаягдал үүснэ.

ХОЕР. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Төслийн талбай нь Монгол орны физик газарзүйн мужлалаар Монголын Дорнод талын их муж, Халхын дундад ба Дарьгангын талархаг мужын Халхын дундад ухаа гүвээт талын тойрогт хамаарагдах ба далайн түвшнээс дээш 10191023 метрийн өндөрт өргөгдсөн. Баруун хойд талаараа 1100 метрийн өндөрт өргөгдсөн Цогт уулаар, хойд талаараа 1150 м өндөрт өргөгдсөн Самбаллүндэв уулсаар хүрээлэгдэн, Хэрлэн голын эргийн дагуу Хэрлэн дулааны хөндийд оршдог.

Газрын гадаргын хувьд Хэрлэн голын татмын дээрх нам дэнж болох тэгш гадаргуу бүхий хөндийд байрлах бөгөөд хойноосоо урагшаа ялимгүй хэвгий тогтоцтой. Хотын нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд Хэрлэн голын татмын дээрх дэнжийн өндөр 1.0-1.5 метр, налуу нь 0.25-0.5 град, өргөн нь 1.5-3.5 км орчим байна.

Температур: Хэнтий аймгийн нийт нутаг дэвсгэр хотгор гүдгэрийн ялгаа ихтэй учраас өвөл зуны температурын хэлбэлзэл их байна. Аймгийн жилийн дундаж агаарын температур нь +20 ...-20С -ийн хооронд тэгш хэмтэй хэлбэлзэнэ. Жилийн хамгийн хүйтэн 1 дүгээр сард агаарын дундаж температур -18-24⁰С хүйтэн байх боловч газрын гадаргын өндөр намаас хамааран газар бүрт харилцан адилгүй байна. Хэрлэн сумын нутгаар 1 дүгээр сарын дундаж температур -23.7⁰С, хамгийн дулаандаа -0.5⁰С, хамгийн хүйтэндээ -44.3⁰С байдаг.

Жилийн хамгийн дулаан 7 дугаар сард тус сумын нутгаар дундаж температур 20.2⁰С, хамгийн их нь 41.0⁰С, хамгийн бага нь 4.6⁰С хүрдэг байна.

Агаарын температурын хоногийн хамгийн их температур нь аль ч улиралд 1415 цагийн үед ажиглагддаг бөгөөд харин хамгийн бага нь жилийн улирлын байдлаас шалтгаалж 5-8 цагийн хооронд хэлбэлздэг ажээ. Тухайлбал өвлийн улиралд өглөөний 7-8 цаг үед, хавар намрын улиралд 6 цагийн үед, зун 4-5 цагийн үед тус тус ажиглагддаг байна.

Хөрсний гадаргын температурын тухайд 1 дүгээр сард дундаж температур -21⁰С, 7 дугаар сард дундаж температур 26.5⁰С байдаг. Хэрлэн суманд анхны цочир хүйтрэл дунджаар 9 сарын 12-нд, хамгийн эртдээ дунджаар 8 сарын 26-нд, хамгийн оройдоо дунджаар 9 сарын 26-нд болдог бол хавар дунджаар 5 дугаар сарын 27-нд, хамгийн эртдээ 5 сарын 8-нд, хамгийн оройдоо 6 сарын 16 цочир хүйтрэл ажиглагддаг байна. Хүйтрэлгүй үеийн үргэлжлэх хугацаа тус суманд 101-114 хоног байдаг байна.

Агаарын чийг, хур тунадас: Хэнтий аймгийн хойд хэсэг чийглэгдүү, өмнөд хэсэг нь хуурайвтар хэсгээр ялгагдана. Судалгаанаас үзэхэд өндөр уулын бүсэд 400 мм, ойт хээрийн бүсэд 300-400 мм, хээрийн бүсэд 200-300 мм, нутгийн өмнөд хэсэг цөлөрхөг хээрийн бүсэд 200 мм-с бага тунадас ордог. Хур тунадасны хоногийн явцыг авч үзвэл өдрийн хугацаанд шөнийн хугацаанаас харьцангуй илүү тунадас ордог. Энэ нь агаарын урсгал шөнө харьцангуй тогтвортой байдагтай холбоотой.

Аймгийн нутагт анхны цас нутгийн уулархаг бүсэд 8 дугаар сарын 3 дугаар арав хоногт бусад нутагт 9 дүгээр сарын 1 дүгээр арав хоногт орох ба тогтвортой цасан бүрхүүл ихэнх нутгаар 10 дугаар сүүлээр тогтох ба нутгийн хойд хэсгээр 4 дүгээр сарын эхний арав хоногт, бусад нутгаар 3 дугаар сарын 2 дугаар арав хоногт арилж

нийтдээ 85-101 хоног цасан бүрхүүлтэй байдаг байна.

Нарын цацрагийн горим: Хэнтий аймгийн нутгаар жилд дунджаар 2770-3056 цаг нар гийгүүлдэг. Нар гийгүүлэх хугацаа 12 дугаар сард хамгийн бага 137-192 цаг, 6 дугаар сард хамгийн их 267-295 цаг болно. Энэ нь 6 дугаар сард нарны өндөр хамгийн их, 12 дугаар сард хамгийн бага байдагтай холбоотой. Сарын туршид нар гийгүүлэх хугацаа нь 5 дугаар сард 7 дугаар сарыг бодвол 7-24 цагаар илүү байдаг нь зуны дунд сард үүлшил нэлээд их болдогтой холбоотой.

Салхи: Салхины горим нь агаар мандлын ерөнхий орчил урсгал, тухайн орон нутгийн уул зүйн онцлогоос шалтгаална. Салхины дундаж хурдны их утга аль ч бүс нутагт хавар 4-5 дугаар сард тохиолдох бөгөөд нутгийн хойд уулархаг хэсгээр 2.8-4.0 м/с, бусад хэсгээр 4.5-6.0 м/с байдаг. Тус аймгийн нутагт баруун өмнөөс баруун хойд зовхисын салхи зонхилох боловч цаг уурын өртөө харуулын орчны хотгор гүдгэрийн байдлаас болж газар бүр өвөрмөц байдаг.

Аймгийн нийт нутгаар жилд дунджаар 34 өдөр шороон шуурга шуурдаг бол 24 өдөр нь цасан шуургатай байдаг.

“Дулааны тал” услалтын системийн төслийн талбай нь Хэнтий аймгийн Хэрлэн сумын нутаг дэвсгэрт байрлана.

Агаарын чанарын өнөөгийн байдал: Услалтын системийн талбай нь Хэнтий аймгийн төв Чингис хот буюу Хэрлэн сумын нутаг дэвсгэрт байрладаг.

Агаарын чанарын харуулын ажиглалт, хэмжилтийн дүнгээс харахад агаар дахь хүхэрлэг хийн (SO_2) дундаж агууламж нь 0.008мг/м^3 , хамгийн их тодорхойлогдсон агууламж нь 0.012мг/м^3 , хамгийн бага агууламж нь 0.005мг/м^3 байсан байна. Харин азотын давхар ислийн (NO_2) дундаж агууламж нь 0.010мг/м^3 , хамгийн их агууламж 0.021мг/м^3 , хамгийн бага агууламж нь 0.002мг/м^3 байсан нь MNS4585:2016 стандартын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс давж бохирдсон тохиолдол гараагүй байна. Агаарын чанарын индексийн үнэлгээгээр хэвийн түвшинд байв.

Төсөл хэрэгжих талбайн орчны хөрсөн бүрхэвч, түүний онцлог: Хөрс газар зүйн мужлалаар Хангайн их мужийн өргөргийн бүсшилтэй нутгийн Хар хүрэн, хүрэн хөрсний дэд бүс Өндөрхаан-Түмэнцогтын тойрогт хамаарагдана (Монгол орны үндэсний атлас 2009). Хүрэн хөрс манай оронд хамгийн өргөн тархсан бөгөөд газар зүйн байрлал, гарал үүслийн хувьд нугат хээрийн хар шороон хөрснөөс цөл хээрийн бор хөрсөнд шилжих завсрын шинжтэй. Ийм хөрсөн дээрх ургамлан бүрхэвч тачир, агь, хялгана, үет ургамал голлох ба дээд үе давхаргын ялзмагийн хэмжээ 2.5 орчим хувь байна. Давсны хүчлийн нөлөөнд ихэвчлэн ялзмагт үеийн доороос буцлах боловч карбонатын хуримтлал 35-45 см- ийн гүнээс эхэлнэ. Механик бүрэлдэхүүн нь янз бүр, элсэнцэрээс хүнд шавранцар хүртэл тохиолдоно.

Төслийн талбайн ургамлан нөмрөгийн төлөв байдал: Хэнтий аймгийн Хэрлэн сумын нутагт орших төслийн талбай нь Монгол орны ургамал газарзүйн тойргоор Дундад халхын хээрийн тойрогт хамаарагддаг (Өлзийхутаг Н.). Энэ тойрогт 793 зүйл ургамалтай бөгөөд зөвхөн энэ тойрогт ургадаг 1 зүйлийн ургамалтай. Төслийн талбай болон тухайн орчны нутаг дэвсгэрт Сибирь хялгана, Крыловын хялгана, хиаг, дэрвээн хазаар өвс, саман дурваа, сунагар биелэг, саман ерхөг зэрэг

үетэн оролцсон хялгана-дурваат, шивээт хялгана-шавагт, шивээт хялгана-хазаарганат, хиаг- шивээт хялганат хуурай хээр зонхилно.

Нутаг дэвсгэр: Хэрлэн сум /Чингис хот/ Хэнтийн нуруунаас эх авсан Хэрлэн голын ай сав бүхий тал хээрийн бүсэд далайн түвшнээс дээш 1,631 м өндөрт оршдог. Нийт 380.8 мянган га нутаг дэвсгэртэй. Газар нутгийн 363.0 мянган га нь хөдөө аж ахуйн эдэлбэр газар, үүнээс 328,6 мянган га буюу 86.3 хувийг бэлчээрийн талбай эзэлдэг. Нийслэл Улаанбаатар хотоос 330 км зайд, хатуу хучилттай автозамаар холбогдсон, тээвэр холбоо, эрчим хүч зэрэг дэд бүтэц харьцангуй сайн хөгжсөн хот юм. Мөрөн, Өмнөдэлгэр, Жаргалтхаан, Биндэр, Батноров, Баянхутаг зэрэг сумуудтай хил залгаа оршдог.

Хүн ам, хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин: 2021 оны байдлаар Хэрлэн суманд 6947 өрхийн нийт 24115 хүн оршин сууж байгаа ба үүнээс 11587 эрэгтэй, 12528 нь эмэгтэй байна. Нийт хүн амын 19 % нь Сариг багт оршин сууж байна. Энэ нь өмнөх онтой харьцуулахад 1.2 хувиар буурсан байна. Хүн амын нягтшилийн хувьд 6.2 байна.

Хүснэгт 4. Хүн амын тоо, хүйсийн мэдээлэл /багаар/ 2021 оны жилийн эцсийн байдлаар./

Багийн нэр	Өрхийн тоо	Хүн амын тоо	Хүйсээр	
			Эр	Эм
Хэрлэн баг	1055	3834	1819	2015
Булаг баг	1306	4105	1971	2134
Баянмөнх баг	1449	4709	2259	2450
Сариг	1415	4961	2344	2617
Өндөрхаан	1228	4173	1963	2210
Цогт-Өндөр	173	438	228	210
Нийт	6626	22220	10584	11636

2021 оны байдлаар Хэрлэн суманд оршин суугаа нийт иргэдийн 8000 идэвхитэй ажил эрхэлдэг ба 238 ажилгүй иргэд байна.

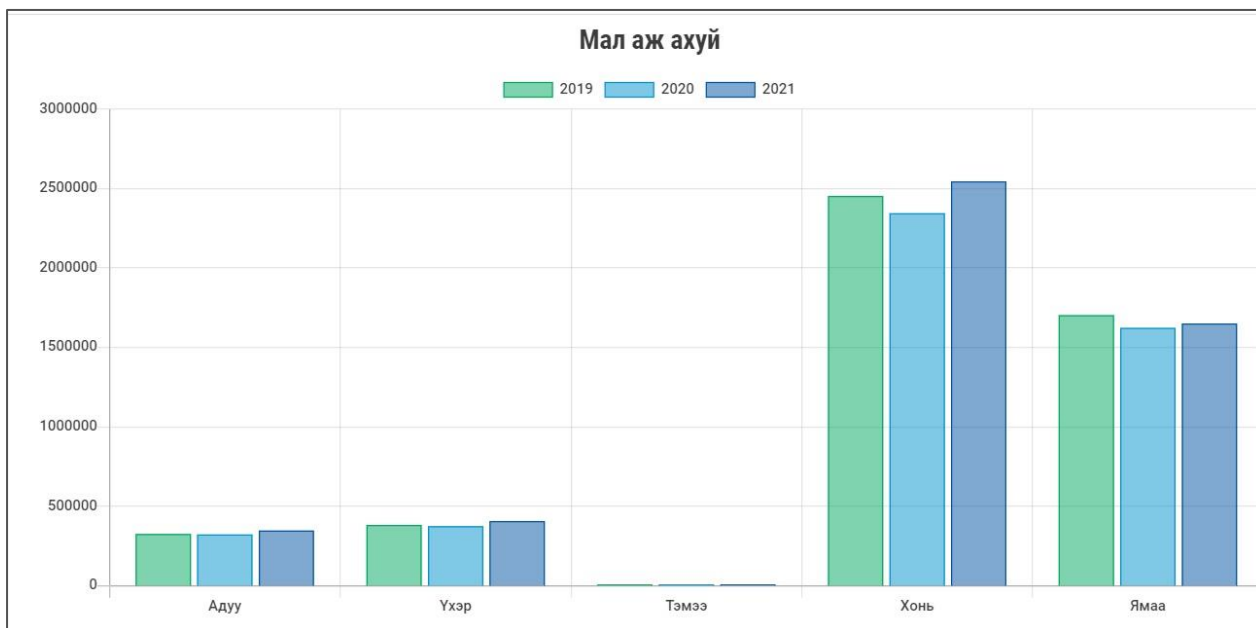
Боловсрол: Хэрлэн сумын хэмжээнд ерөнхий боловсролын 5 сургууль үйл ажиллагаа явуулж байгаа бөгөөд нийт 5989 сурагч суралцаж, нийт 280 үндсэн багш ажиллаж байна. Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага 12 байгаа бөгөөд нийт 2144 хүүхэд хамрагдсан байна.

Эрүүл мэнд: Хэрлэн суманд 2019 оны байдлаар нийт 320 ортой 65 эмнэлэг үйл ажиллагаа явуулж байгаа бөгөөд 251 эмнэлгийн тусгай мэргэжилтэн, 30 эм зүйч ажиллаж байна. Хэрлэн сумын хэмжээнд 2019 оны байдлаар эмнэлэгт 10829 өвчтөн хэвтэн эмчлүүлсэнээс 1313 эх амаржсан ба халдварт өвчнөөр өвчлөгчид 285 байна.

Мал аж ахуй: Хэрлэн сумын малын 2019 оны тооллогоор нийт 486836 толгой мал тоологдсон нь 2018 оноос 22345 толгой малаар өсчээ. Сумын малтай өрхийн тоо 2019 оны байдлаар 1347 болж өмнө оноос 2.2 хувиар өссөн бол малчдын тоо 867 болж өмнөх оноос 1.1 хувиар буурсан үзүүлэлт тус тус гарчээ. Малтай өрхийн 496 нь цахилгаан үүсгүүртэй өрх, 286 нарны эх үүсвэртэй өрх, 210 төвлөрсөн системд холбогдсон өрх, 348 телевизортой өрх байна.

Хүснэгт 5. Малын тоо толгой

Багийн нэр	Тэмээ	АДУУ	Үхэр	Хонь	Ямаа
1-р баг, Хэрлэн	50	2580	2750	21520	16480
2-р баг, Булаг	20	2370	3190	25540	18690
3-р баг, Баянмөнх	40	5580	7130	45580	31420
4-р баг, Сариг	20	3920	4700	27860	17480
5-р баг, Өндөрхаан	40	3800	5380	35090	29050
6-р баг, Цогт-Өндөр		5100	1040	7510	4070
7-р баг, Номгон	80	6090	4510	40950	29870
8-р баг, Ишгэн толгой	20	6410	8280	56170	44410
Бүгд	430	31240	36980	260310	191460

Зураг 4. Малын тоо

Газар тариалан: Сумын хэмжээнд 2019 онд 1000 га талбайд үр тариа, 75.6 га талбайд төмс, 39 га талбайд хүнсний ногоо тариалсан байна. 2019 оны тариалсан ургац хураалтын байдлыг авч үзвэл 1486 тн үр тариа, 7800 тн өвс хадлан, 1112.3 тн хүнсний ногоо хураасан байна.

ГУРАВ. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Хэнтий аймгийн Хэрлэн сумын нутагт хэрэгжихээр төлөвлөж буй “Дулааны тал” усалтын системийн төслийн барилга угсралтын ажлын үйл ажиллагаанаас байгаль орчны төлөв байдал, бүс нутгийн нийгэм эдийн засагт нөлөөлж болох нөлөөллүүдийн хэлбэр, түүний эрчимшил зэргийг магадлан жагсааж, болзошгүй нөлөөллийг тодрууллаа.

Хүснэгт 6. Төслийн барилгын ажлын үед байгаль орчинд үзүүлж болзошгүй нөлөөллийн хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа, эрчим

Байгаль орчны үзүүлэлт	Шууд	Шууд бус	Өөрөө зохицуулагдах	Богино хугацааны	Урт хугацааны	Хүчтэй	Дунд зэрэг	Бага зэрэг
1. Байгалийн төрөл зүйлийн өөрчлөлт								
Газрын доорх урсацын өөрчлөлт	Нөлөөлөл байхгүй							
Газрын доорх усны чанарын өөрчлөлт		X		x				x
Гадаргын усны урсцын өөрчлөлт	x			x				x
Ургамлын бүтцийн өөрчлөлт	x			x			x	
Хөрсний элэгдэл,эвдрэл	X			x			x	
Зэрлэг амьтдын орон зайн өөрчлөлт		x		x				X
Геологийн тогтоцын өөрчлөлт	Нөлөөлөл байхгүй							
Уур амьсгалын (бичил) өөрчлөлт	Нөлөөлөл байхгүй							
2. Байгалийн нөөц, ашиглалт								
Газрын гадаргын нөөц баялаг	X			X				X
Бэлчээрийн байдал		x		X				x
Эрдэс түүхий эдийн нөөц	Нөлөөлөл байхгүй							
Эрчим хүчний нөөц	X			x				x
3. Байгаль, орчны өөрчлөлт								
Ундны усны чанар, хэмжээ	x			X				x
Хөрсний бохирдол	X			x			x	
Агаарын бохирдол		x		x				x
Хорт бодис усаар дамжин хүн, амьтанд нөлөөлөх		x		x				x
Дуу чимээ, шуугианы нөлөө	x			x				x
4. Байгалийн өнгө төрх, түүх соёлын дурсгалт зүйл								
Байгалийн үзэсгэлэнт өнгө төрх өөрчлөгдөх	x			x				x
Ландшафтын хэлбэр, өнгө өөрчлөгдөх	x			x				x
Тусгай хамгаалалттай газар нутагт нөлөөлөх	Нөлөөлөл байхгүй							
Түүх соёлын дурсгалт зүйлд нөлөөлөх	Нөлөөлөл байхгүй							
Археологи, палентологийн олдворт нөлөөлөх	Нөлөөлөл байхгүй							
5. Нийгэм, эдийн засагт үзүүлэх нөлөө								
Үйлчилгээний салбарын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх	x			x				x
Хүн амын эрүүл мэндэд нөлөөлөх		x		x				x
Хүн амын орлого өөрчлөгдөж нэмэгдэх	x			x				x
Татварын орлого өөрчлөгдөх		x		x				x
Ажлын байр нэмэгдэх	x			x				x
Дүн	13	7	0	20	0	0	3	17

Эдгээр болзошгүй нөлөөллүүдийг хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа, эрчмээр нь тодруулбал:

Шууд бус нөлөөлөл: Нийт болзошгүй нөлөөллийн 7 (35%) нь шууд бус нөлөөлөлд хамрагдаж байна. Услалтын системийн барилгын ажлын явцад газрын доорх усны чанарын өөрчлөлт, зэрлэг амьтдын орон зайн өөрчлөлт, бэлчээрийн байдал, хорт бодис усаар дамжин хүн, амьтанд нөлөөлөх зэрэгт шууд бус сөрөг нөлөөлөл үзүүлж болзошгүй байна.

Шууд нөлөөлөл: Гадаргын усны урсцын өөрчлөлт, ургамлын бүтцийн өөрчлөлт, хөрсний элэгдэл, эвдрэл, газрын гадаргын нөөц баялаг, ундны усны чанар, хэмжээ, хөрсний бохирдол зэрэг шууд сөрөг нөлөөллүүд гарч болзошгүй бөгөөд эдгээр нь нийт болзошгүй нөлөөллийн 13 (65%) - ийг нь эзэлж байна. Барилгын ажлын явцад үүсч болзошгүй нөлөөллүүдээс дурдвал:

- Барилгын ажлын явцад газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвч эвдрэх, машин механизмын хөдөлгөөнөөр хөрс талхлагдан доройтох;
- Машин механизм, тээврийн хэрэгслийн зогсоолын талбай, ажилчдын түр кемпийн орчны хөрсөн бүрхэвч ахуйн болон техникийн хатуу, шингэн хаягдлаар бохирдох, хөрсний үржил шим доройтох, нянгийн болон хүнд металлын бохирдол үүсэх;
- Ургамлан нөмрөг талхлагдан доройтох, устах;
- Шороон зам талбайгаас тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн болон салхины нөлөөгөөр тоосжилт үүсэх;
- Машин механизмын дутуу шаталтат хөдөлгүүрээс хийн төлөвт бохирдуулагч ялгарах;
- Гадаргын ус ахуйн болон техникийн хаягдлаар бохирдох;
- Барилгын ажлын үед гадаргын усны урсцыг өөрчлөх, эргийн нуралт үүсэх;
- Гадаргын болон газрын доорх ус шатах тослох материалаар бохирдох;
- Дуу шуугианы бохирдол бий болох;
- ХАБЭА-н дүрэм журам зөрчигдөх, ажилчдын эрүүл мэндэд хохирол учруулах;

Нөлөөллийн хугацаа: Энэхүү төслийн барилга байгууламжийг төлөвлөсний дагуу богино хугацаанд барих тул нөлөөллийн үргэлжлэх хугацааг богино хугацаанд хамруулсан болно.

Нөлөөллийн эрчим: Нийт нөлөөллийн 15 хувь нь дунд зэргийн эрчимтэй сөрөг нөлөөлөл, 65 хувь нь бага зэргийн эрчимтэй сөрөг нөлөөлөл байна. Харин орон нутгийн болон иргэдийн аж амьдрал, нийгэм эдийн засагт эерэгээр нөлөөлөх ба энэ нь нийт нөлөөллийн 20 хувийг эзэлж байна.

ДӨРӨВ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

“Дулааны тал” услалтын системийн төслийн барилга угсралтын ажлын үеийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ны өдрийн А/618 дугаар тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам” болон 2021 онд батлагдсан Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайланд үндэслэн боловсрууллаа.

Энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилго нь төслийн барилга, газар шорооны ажлын үйл ажиллагаанаас агаарт үүсгэж буй тоосжилт, хөрсний элэгдэл, доройтол, ургамлан нөмрөгийн доройтол, гадаргын болон газрын доорх усны нөөц, хатуу шингэн хог хаягдлаас үүсч болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэхэд чиглэгдэнэ.

2023 оны БОМТ-г хэрэгжүүлэхэд 61.880.000,0 (Жаран нэгэн сая найман зуун наян мянга) төгрөг төлөвлөлөө

ТАВ. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Цаг уур, уур амьсгал									
1	Цаг уурын гэнэтийн, аюултай үзэгдлийн улмаас болзошгүй осол аваар гарах	Хэт халах, хүчтэй аадар бороо орох, хүчтэй салхилах, шороон шуурга шуурах, үер буух зэрэг байгаль цаг уурын аюултай үзэгдлийн үед барилга газар шорооны ажил болон материал тээвэрлэлтийн үйл ажиллагааг түр зогсоох, техник хэрэгслүүдийг унтрааж, ажиллагааг зогсоох	Төслийн талбайд	-	-	-	-	Барилгын ажлын явцад	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль, 2008 он ✓ Машин механизмуудын аюулгүй ажиллагааны дүрэм
2	Барилгын цаг уурын мэдээ ашиглаагүй, тохиромжгүй үед барилга, газар шорооны ажлыг явуулснаас барилгын чанарын норм стандарт алдагдах, эвдрэл гэмтэл гарах	Услалтын системийн барилга, газар шорооны ажлыг барилгын цаг уурын мэдээнд үндэслэн гүйцэтгэх, цаг уурын мэдээтэй уялдуулан ажлын төлөвлөгөө гаргах	Төслийн талбайд	-	-	-	-	Барилгын ажлын явцад	Монгол Улсын барилгын норм ба дүрэм, “БНБД 23-01-09 Барилгад хэрэглэх уур амьсгал ба геофизикийн үзүүлэлтүүд” 2009 он
Агаарын чанарт нөлөөлөх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ									
3	Материал тээвэрлэх болон бусад үйл	Төслийн талбайд хурд сааруулагч хийх	Төслийн талбайд	ш	100.0	2	200.0	5 сард	Агаарын чанарын техникийн ерөнхий

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
4	ажиллагааны үед тээврийн хэрэгсэл, машин механизмын хөдөлгөөнөөр агаарт тоосжилт үүсэх	Шороон зам дагууд замын анхааруулах тэмдэг тэмдэглэгээ, санамж бүхий самбар байршуулж, нэг замаар зорчих нөхцөлийг бүрдүүлэх	Төслийн талбайд	ш	200.0	2	400.0	5 сард	шаардлага, агаарын чанарын стандарт MNS 4585:2016
5	Материал тээвэрлэх үед ачааны хэсгээс тоос үүсэх, асгарах	Барилгын материал тээвэрлэх үед аль болох битүү амбаартай машинаар тээвэрлэх, эсвэл хучлагаар хучиж тээвэрлэх	Төслийн талбайд	метр	200	3	600.0	тээвэрлэлтийн явцад	Агаарын чанарын техникийн ерөнхий шаардлага, агаарын чанарын стандарт MNS 4585:2016
6	Задгай талбайд барилгын материал хадгаласнаар агаарт тоос үүсэх, ил задгай асгарах	Задгай талбайд овоолох барилгын материалыг газрын гадаргаар тархахаас сэргийлж битүү агуулах байрлуулах	Төслийн талбайд	ш	5'000.0	1	5'000.0	Барилгын ажлын үед	Агаарын чанарын техникийн ерөнхий шаардлага, агаарын чанарын стандарт MNS 4585:2016
7	Хүнд даацын машин механизмын дутуу шаталтат хөдөлгүүрээс хийн төлөвт бохирдуулагч ялгарч агаар бохирдуулах	Барилга, газар шорооны ажлын үед ашиглах хүнд даацын машин механизмуудыг үзлэг оношилгоонд хамрагдсан эсэхийг шалгаж, хорт утаа ихээр ялгаруулж буй машин техникийг	Төслийн талбайд ажиллах нийт машин механизмыг	-	-	-	-	Барилгын ажлын үед	Агаарт байх бохирдуулах утааны найрлага дах хорт бодисын ЗДХ ба хэмжих арга” MNS 5013:2009 Дизель хөдөлгүүртэй

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
		барилгын ажилд ашиглахгүй байх,							автомашин–утааны тортожилтын ЗДХ ба хэмжих арга бодисын хүлцэх хэм хэмжээ. Техникийн ерөнхий шаардлага MNS 5885
Газрын гадарга хөрсөн нөлөөллөөс орчинд үзүүлэх сөрөг сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ									
8	Газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвчийн өнгөн хэсэг элэгдэх, ургамлан нөмрөг устах	Барилгын ажлын үед нэг цэгээс дараагийн цэг рүү шилжих шилжилт тутамд ухаш, овоолго үлдээхгүй байх, хатуу хог хаягдлыг тогтмол түүж цэвэрлэх	Барилгын талбай	-	-	-	-	Тухай бүрд	-Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль, 2012 он - Байгаль орчин. Газар. Газар ашиглалт. Нэр томьёо, тодорхойлолт MNS 3473:1983
9	Хөрсний үржил шим алдагдах, эвдрэл үүсэх	Нөлөөлөлд өртөөгүй эрүүл талбайг хөндөж хөрс хуулах бол өнгөн хөрсийг тусгай талбайд хадгалж, барилгын ажил дууссаны дараа эвдэрсэн талбайг нөхөн сэргээхдээ ашиглах	Услалтын шугам хоолой	м	-	12'000.0	Барилгын ажлын зардалд орсон	Усалгааны хоолойн газар шорооны ажлын үед	-Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль, 2012 он -Байгаль орчин. Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт MNS 5916 : 2008

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
10	Бүх төрлийн шатах, тослох материалаар ажилладаг машин механизм, тээврийн хэрэгслүүдийн ашиглалтын үед шатах тослох материал асгарч хөрс бохирдуулах	Шатах тослох материалаар бохирдсон хөрсийг нэн даруй хусаж аван хөрсний гүн рүү нэвчихээс сэргийлэх		-	-	-	-	Тухай бүрд	Хөрсний чанар. Хөрсөнд агуулагдах бохирдуулах бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 5850 : 2019
11	Хөрсний элэгдэл эвдрэл, бохирдол үүсэх	Барилга, газар шорооны ажил бүрэн дууссаны дараа нөлөөлөлд өртсөн нийт талбайг нөхөн сэргээж, хуучин төрх байдалд нь оруулах, эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх					Зардлыг нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний хэсэгт тусгав	Барилгын ажлын дараа	Байгаль орчин. Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах. Техникийн ерөнхий шаардлага MNS 5918 : 2008 -Байгаль орчин. Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. Нэр томьёо, тодорхойлолт MNS 5914 : 2008
Гадаргын болон газрын доорх усанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ									
12	Гадаргын усны урсац, горим өөрчлөгдөх	Барилгын ажлын үед голын байгалийн үндсэн голдирол, урсцыг өөрчлөх үйл ажиллагаа явуулахгүй байх	Хэрлэн гол	-	-	-	-	Барилгын ажлын үед дагаж мөрдөж ажиллах	Усны тухай хууль, 2012 он 2015 оны А-230/127 дугаар хамтарсан тушаал, “Усны сан бүхий газар, усны эх үүсвэрийн онцгой

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
									болон энгийн хамгаалалтын, Эрүүл ахуйн бүсийн дэглэмийг мөрдөх журам”
7	Ус, салхины нөлөөгөөр эрэг нурах	Ус авах байгууламж болон гол сувгийн дагуух эрэгт чулуун хашлага хийж эргийн нуралт үүсгэхээс хамгаалах	Ус авах байгууламж	-	Барилыг ажлын зардалд суусан			8 сард	
8	Услалтын системийн ашиглалтын үед химийн бордоо, пестицидийн хэрэглээ, хадгалалтын нөхцөлөөс хамаарч хөрсний усаар дамжин гадаргын болон газрын доорх усыг бохирдуулж болзошгүй	Тариалангийн талбайн 2 цэгт (Цооног 1-47°20'43.43"N,110°43'53.17"E, Цооног 2-47°21'31.18"N, 110°45'23.25"E) тус бүр нь 20 метрийн гүнтэй хоёр ширхэг ширхэг мониторингийн цооногийг мэргэжлийн байгууллагаар гаргуулж, шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр тоноглох	Төлөвлөсөн 2 цэгт	ш	8'000.0	2	16'000.0	7 дугаар сард	Усны тухай хууль, 2012 он Усны чанар. Гүний усны бохирдуулагч бодисын зөвшөөрөгдөх агууламж, MNS 6148:2010 Гүний усыг бохирдлоос хамгаалах ерөнхий шаардлагууд. MNS 3342:1982
10	Далангийн хаалтыг хаалттай байлгаснаас загас дамжин өнгөрөх боломжгүй болох	Суваг шуудуу, толгойн барилгын хаалт зэргийг загас өнгөрүүлэх боломжтой байхаар төлөвлөн байгуулах	Толгой барилга байгууламж		Үйл ажиллагааны зардалд тусгасан			Барилгын ажлын үед	

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	Усан орчинд амьдарч буй амьтдын амьдрах орчныг өөрчлөх,	Гол суваг, усан санд загас орвол амьдрах орчны хувьд тохиромжгүй тул голоос ус авах байгууламжид загас орохоос сэргийлсэн тор тавьж тунгаагуурт загас орохгүй байх нөхцөлийг бүрдүүлэх	ус авах байгууламж	1		2'000.0		Барилгын ажлын үед	Монгол Улсын барилгын норм ба дүрэм, “БНБД 33-09-10 Усжуулалтын систем, түүний байгууламж” 2010 он
	Нийт					24'200.0			

ЗУРГАА. ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Барилгын ажлын үед эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх, ойн зурвас байгуулах ажлуудын төлөвлөгөөг энэ хэсэгт тусгасан ба нийт 6'000.0 сая төгрөг зарцуулахаар төлөвлөв. “Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах. Техникийн ерөнхий шаардлага” MNS5918:2008 стандартын дагуу 2023 онд, Үет ургамал: Согоовор, ерхөг, биелэг өвс, үнэгэн сүүл, ботууль, хос үрийн талт ургамал: царгас, шар хуайс, бүйлэс зэрэг ургамлын үрээр биологийн нөхөн сэргээлтийг хийж эхлүүлнэ 2023 оны хаврын тарилтаар зүлэгжүүлэлтийг эхлүүлнэ. Нөлөөлөлд өртсөн талбайг цэвэрлэх, тэгшлэх, хэлбэршүүлэх замаар нөхөн сэргээх болон биологийн нөхөн сэргээлтийн бэлтгэл ажлуудыг хангана.

№	Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Биологийн нөхөн сэргээлт хийх нөхцөлийг бүрдүүлэх	Барилга, газар шорооны ажил дууссаны дараа эвдрэлд орсон талбайг хэлбэршүүлэх, тэгшлэх ургамалжуулах нөхцөлийг бүрдүүлэх	Нөлөөлөлд өртсөн талбайд	м ²	4000	-	500.0	6 дугаар сард	“Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах техникийн шаардлага” MNS 5918:2008 Зүлэгжүүлэх талбай бэлтгэх, үр тарих, арчлах MNS 6260 : 2011
2	Биологийн нөхөн сэргээлт хийж эвдэрсэн газрыг байгалийн унаган төрхөнд нь эргүүлэн оруулах	Тэгшилж зассан газарт биологийн нөхөн сэргээлт хийх замаар олон наст ургамлын үр цацах		кг	28	-	250.0	5, 9 сард	
3	Төслийн хашаанд ойн зурвас байгуулах	Услалтын системийн талбайг тойруулан мод тарьж, ойн зурвас байгуулах	Төслийн талбайд	ш	350	3000	1'050.0		Мод, сөөгний үр тарих. Ерөнхий шаардлага MNS 6253-2 : 2011
4	Ойн зурвасыг хамгаалах	Ойн зурвасын ургалт хэвийн болж тогтворжих хүртэл малын хөлөөс хамгаалж хашаалах		-	-	-	4'200.0	9 сард	Мод, сөөгний суулгац арчлах MNS 6258-2:2011
Нийт							6'000.0		

Тайлбар:

- 1 га талбайд дундажаар 50,0 кг олон настын үр, 20 кг эрдэс бордоо шаардагдахаар тооцов.
- 1 кг олон настын үр 10000 төг, 1 кг эрдэс бордоо 1000 төг-өөр худалдаж авна гэж тооцов.

ДОЛОО. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ (ХАБЭА-н инженерээр хийгдэх ажил болон төсвийг суулгуулах)

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Байгаль, цаг уурын гэнэтийн аюултай үзэгдлийн улмаас осол гарах.	Шороон шуургатай өдрүүдэд тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний хурдад хязгаарлалт хийх, сонор сэрэмжлүүлгийг өндөржүүлэн ажиллах	Төслийн талбайд	-	-	-	-	Барилгын ажлын үед	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль, 2008 он
2	Хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр хангаагүй эсвэл хэрэглээгүй, ХАБЭА-н дүрэм зөрчигдсөн үед болзошгүй осол аваарт өртөх	Барилгын талбай дээр ажиллах бүх ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр бүрэн хангаж, хэрэглүүлж хэвшүүлэх	Төслийн талбайд ажиллах ажилчид	ХАБЭА-н үйл ажиллагааны зардал			Барилгын ажлын үед	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль, 2008 он Тусгай зориулалтын ажлын хувцас. Ерөнхий шаардлага MNS 6231 : 2011 Хөдөлмөрийн хамгаалах хэрэгсэл. Ерөнхий шаардлага, ангилал MNS 4931 : 2000	
3		Бүх ажилчдад ХАБЭА-н зааварчилгаа өгч гарын үсэг зуруулах, ХАБЭА-н зааварчилгаанд хамрагдаагүй ажилчдыг барилгын талбай дээр ажиллахыг хориглох, үүнд ХАБЭА-н ажилтан байнга хяналт тавьж хариуцлагатай ажиллах		ХАБЭА-н үйл ажиллагааны зардал			Барилгын ажлын үед		

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
4	Машин механизм, тоног төхөөрөмжийн бүрэн бүтэн байдал алдагдсанаас осол аваар гарах эрсдэлтэй.	Барилга, газар шорооны ажилд хэрэглэх машин механизм, техник тоног төхөөрөмжүүдийн бүрэн бүтэн байдал, аюулгүй ажиллагааг бүрэн хангасан байх	Барилгын ажлын талбайд	ХАБЭА-н үйл ажиллагааны зардал			Барилгын ажлын үед	Барилгын тухай хууль, 2016 он Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй. Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд тавих ерөнхий шаардлага MNS 4968 : 2000	
5	Болзошгүй аюул ослын улмаас гал гарах	Галын аюулгүй байдлыг хангаж, гал унтраах анхан шатны болон суурин тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгслүүдийг байршуулах, галын хор цэнэгтэй эсэхийг байнга шалгаж, цэнэг нь дууссан бол цэнэглүүлж байх	Барилгын ажлын талбайд	Иж бүрдэл	1	500	500.0	Бэлтгэл болон барилгын ажлын үед	Галын аюулгүй байдлын тухай хууль, 2015 он Хөдөлмөр хамгаалалын систем. Галын аюулгүй байдал. Ерөнхий шаардлага MNS 4244 : 1994 Галын аюулаас хамгаалах нийтлэг асуудал. Галын ангилал MNS 4284:2017
6	Химийн бодисуудын тээвэрлэлт, хадгалалт, ашиглалтын горим алдагдсанаас химийн бодисын нөлөөлөлд өртөж хүний эрүүл мэнд амь нас хохирох, байгаль орчин химийн бодисоор бохирдох	Ургамал хамгааллын бодисуудыг стандартын шаардлага хангасан 2 тасалгаа бүхий агуулах байгуулж хадгалах	Төслийн талбайд	ш	1	18'000	18'000.0	9 сард	Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль, 2016 он Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй. Химийн хорт болон аюултай бодис, бүтээгдэхүүний агуулах. Ерөнхий

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
									шаардлага MNS 6458 : 2014
	Нийт						18'500.0		

НАЙМ. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Ахуйн	Өндөрхаан тохижилтын газартай хог хаягдлын гэрээ байгуулж ажиллах	Төслийн талбайд	удаа	-	1		4 дүгээр сард	Хог хаягдлын тухай хууль, 2017 он Нүхэн жорлон, угаадасны нүх.Техникийн шаардлага MNS5924 : 2015
2		1 удаа нийтийн их цэвэрлээгээ хийх		удаа	Үйл ажиллагааны зардалд суусан		6, 8 дугаар сард		
3		Ажилчдын ахуйн бохирын цооногийг соруулан аймгийн цэвэрлэх байгууламжид нийлүүлэх		удаа	80.0	1	80.0	Бохир дүүрсэн үед	
4		Хог хаягдлыг хувиарын дагуу ачиж төвлөрсөн хогийн цэгт хаях		удаа	50.0	10	500.0	14 хоногт 1 удаа	
5		Дахин боловсруулах боломжтой хаягдлыг нягтаршуулах зориулалт		ш	-	1	8000.0	6 дугаар сард	
									Хог хаягдлын тухай хууль, 2017 он Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2017 оны А/349 дугаар тушаал, “Эх үүсвэрээс

		бүхий “Хаягдал пресслэгч машин”- худалдан авч ашиглалтанд нэвтрүүлэх							гарах хог хаягдлын кодчилсон жагсаалт, тэдгээрийн зэрэглэл”
6	Үйлдвэрийн	Барилгын ажил явагдах талбайд ахуйн хатуу хог хаягдлыг хуримтлуулах битүүмжлэл сайтай, битүү тагтай саванд хогийг ангилан ялга	-	-	-	-	-	Барилгын ажлын үед тогтмол	Барилга, хот байгуулалтын сайдын 2020 оны 48 дугаар тушаал, Барилгын хог хаягдлыг цэвэрлэх, цуглуулах, ангилах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах, булшлах журам
7		Барилгын материалын хаягдлыг орон нутгийн ЗДТГ, байгаль орчны байцаагчийн зөвшөөрсөн цэг рүү тээвэрлэж, булшлах зардал	-	-	-	-	1500.0	Барилгын ажлын үед сард 1 удаа	
8	Аюултай	Машин механизмын засвар үйлчилгээнээс гарсан аюултай хог хаягдлыг тусгай зориулалтын битүүмжлэлтэй саванд (цэг) хадгалж, дахин боловсруулах үйлдвэрт нийлүүлэх	Төслийн талбайд	-	-	-	100.0	Энэ төрлийн хог хаягдал үүсэх үед	Хог хаягдлын тухай хууль, 2017 он Монгол Улсын Байгаль орчны сайдын 2003 оны 127 дугаар тушаал, Аюултай хаягдлын хадгалалт, устгалын бүртгэл хөтлөх, мэдээ гаргах заавар Аюултай хог хаягдлын хадгалалт ба устгалын бүртгэл
Нийт							10'180.0		

ЕС. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
1	2	3	4	5	6	7	8	
Агаарын чанар, хяналт								
1	Хорт хий, бохирдуулагч, дуу чимээний түвшин: • Тоос /Т8Р, РМ10, РМ2.5/ СО2 • О2 Дуу шуугиан	Ажилчдын түр кемпийн талбайд, барилгын талбай орчимд	2цэгээс*2дээж* 2удаа	2	40.0	320.0		Агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ, Техникийн ерөнхий шаардлага /MNS 5885:2008 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага MNS4585:2016
Хөрсний чанар, хяналт								
2	Хөрсний шинжилгээ /хими, физик шинэж чанар/	Барилгын талбай орчимоос	2цэгээс*2удаа*2 дээж	2 удаа	30.0	240.0		Байгаль хамгаалал. Хөрс. Ариун цэврийн байдлын үзүүлэлтүүдийн нэр төрөл/ MNS 3985-1987/ Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 5850:2008. Хөрс. Эрүүл ахуйн үзүүлэлтүүдийн зөвшөөрөгдөх хэмжээ MNS 3297:1991
3	Хөрсний шинжилгээ / хүнд металл/	Кемп, машин механизмын зогсоолын орчмын талбайгаас	2цэгээс*2удаа*2 дээж	2 удаа	40.0	320.0		
4	Нянгийн бохирдол: • (1гр-д) Колититр • Cl.perferringe	Түр хогийн цэг, ажилчдын ариун	2цэгээс*2удаа*2 дээж	2 удаа	40.0	320.0		

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
	1	2	3	4	5	6	7	8
	ns титр	цэврийн байгууламж орчимоос						Хөрс. Дээж авах, савлах, тээвэрлэх, хадгалах журам MNS2305 : 1995
Усны чанар хяналт								
5	Усны химийн ерөнхий шинжилгээ Усан дахь бохирдуулагч бодисуудын хэмжээ тодорхойлох (Хүнд металл-54)	Ажилчдын унд ахуйн худгаас	1цэгээс*2удаа*2 дээж	Хавар, зун	50.0	200.0		Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлагууд болон чанарын хяналт MNS 900:2018 Усны чанар. Газрын доорх усны бохирдуулагч бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 6148 : 2010
6		Хэрлэн голын уснаас	1цэгээс*2удаа*2 дээж	Хавар, зун	50.0	200.0		
	Нийт					1600.0		

**АРАВ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА
ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хэрэгжүүлэх хуваарь			Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
			2023 он				
			2022 он 12 сар	2023 он 1 сар	2023 он 2 сар		
1	2	3	4	5	6	7	
1.	БОМТ-ийн төлөвлөгөөг батлагдсан журмын дагуу боловсруулан эрх бүхий байгууллагаар батлуулах тайлагнах	1.000.0				Компаний захирал, Байгаль орчны ажилтан	-
2.	Мониторингийн цооног гаргах зөвшөөрөл авах	200.0				Байгаль орчны ажилтан	-
	Нийт	1.200.0					

АРВАН НЭГ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төсөл хэрэгжүүлэгч нь жил бүр байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн талаар төслийн нэгжийн байгаль орчны асуудал эрхэлсэн мэргэжилтэнд тайланг хүргүүлэх ба байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, бүх шатны Засаг дарга, байгаль орчны төрийн бус байгууллагад тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг жил тутамд хүргүүлнэ.

№	БОМТ, БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
	1	2	3	4	5	6	7
1.	2023 оны БОМТ-ний биелэлтийн үр дүнгийн тайланг eic.mn сайдаар илгээж Хэнтий аймгийн байгаль орчны газарт хүргүүлнэ.	Цахимаар	2023 оны БОМТ-ын биелэлтийн тайлан	2023 оны 11 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс өмнө	200.0	Компаний захирал, Байгаль орчны ажилтан	-
	Нийт				200.0		

АРВАН ХОЁР. 2023 БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НЭГДСЭН ТӨСӨВ

№	БОМТ-ний төрлүүд	Зардал мян.төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	24 200.0
2	Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн төлөвлөгөө	6 000.0
3	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
4	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	18 500.0
5	Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	10 180.0
6	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	1 600.0
7	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	1 200.0
8	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөллийн бүсэд оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	200.0
9	Дулааны тал усралтын системийг сэргээн засварлах, шинэчлэх төслийн барилга угсралтын ажлын үеийн 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт	61 880.0

АРВАН ГУРАВ. ДҮГНЭЛТ

Энэхүү төлөвлөгөөг боловсруулахдаа БОННУ-ний тайланд тусгагдсан байгаль орчныг хамгаалах болон орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг үндэслэн боловсруулав. Байгаль орчинд нөлөөлж болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийн бууруулах, арилгах заавар зөвлөмж, уг төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж, хөрөнгө зардлыг тусгасан болно.

2023 оны сөрөг нөлөөллөөс сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээнд 24'200.0 Орчны тохижилт, нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээнд 6'000.0 осол, эрсдлийн менежмент төлөвлөгөө 18'500.0 Хог хаягдлын менежмент төлөвлөгөө 10,180.0 байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр 1,600.0, удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө “Жинсийн орой” ХХК-ийн БОМТ, түүний хэрэгжилтийг оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах, хэлэлцүүлэх үйл ажиллагаанд 1'400.0 нийт 61,080.(а) төгрөгийг хөрөнгө оруулалт үйл ажиллагаанд зарцуулахаар төсөвлөсөн.